

Ryttarna i Aspvik (Upplands-Bro)

Under flera århundraden ålåg det Aspviks gård att svara för två rusthåll vilka, inom ramen för den indelta armén, vardera satte upp en ryttare för kavalleriet, inkl häst, beväpning och annan utrustning. I socknen fanns sammanlagt sex rusthåll: Stäket 1-2, Ekhammar 3, Asker 4 och Aspvik 5-6. Livregementet till häst hade bildats 1667 och blev indelt under 1680-talet. Under 1700-talet deltog Aspviks ryttare i flera krig, se tabellen nedan. Ryttarnas beväpning var karbin, två pistoler och en värja, med 10 skott till varje skjutvapen. När ryttarna senare blev kyrassiärer försågs de med en halvrustning (kyrass) bestående av ett bröstharnesk.

I Aspvik bodde ryttarna under 1700-talet bl a på Aspviks krog. De flyttade omkring 1783 till en plats som kallades Gibraltar ryttarboställe eller Aspviks ryttarhus, oklart var detta låg. Torpnamnet Gibraltar har jag endast hittat i kyrkböckerna för åren 1784-1808 medan uttrycket ryttarhus nämns till en bit in på 1830-talet.

På rusthåll nr 5 ersattes ryttaren 1805 av en trumpetare. Trumpetarens uppgift var att i stridslarmet vidarebefordra befälets order genom trumpetsignaler, men även medverka i musiken vid marscher och underhållning. Trumpetaren var en befälsperson och bosatt på annan ort. Rusthåll nr 5 blev nu anslaget till trumpetarens lön och karl-vakant. Rusthållet behövde därmed inte längre hålla bostad åt ryttare nr 5.

1815 ändrades regementets namn till Livregementets dragonkår och ryttaren nr 6 kallades följaktligen dragon. Dragonens beväpning var två pistoler och en sabel. Under 1830-talet anslogs rusthåll nr 6 till skvadronhästläkarens lön och även detta rusthåll blev karl-vakant. Även skvadronshästläkaren var befäl och bosatt på annan ort. Aspvik behövde alltså inte längre över huvudtaget hålla ryttarbostad även om man alltjämt svarade för två hästar och diverse utrustning. Detta innebär att från början av 1830-talet bodde ingen ryttare i dragontorpet.

1891 kom dragonen tillbaka till rusthåll nr 6 i Aspvik. Den siste dragonen var Karl Asp, han bodde enligt husförhörslängden inte i Fågelsången utan sannolikt i anslutning till gården. Det blev nya tider och efter sekelskiftet skulle de indelta soldaterna efter hand ersättas av värnpliktiga och rusthållen avvecklas. Asp fick avsked och lämnade Aspvik 1905.

Sammanställning över ryttare från ca 1700:

Regementets och kompaniets namn	Ryttare, Aspvik 5	Ryttare, Aspvik 6	Anm		
Livregementet till häst, majorens kompani	Johan Häll (ca 1695 -1703)	Erik Spångberg (ca 1700-1708/09)	Häll och Spångberg överskeppades 1700 med regementet från Karlshamn till Reval. De deltog i många marscher och strider bl a i Polen, inkl slaget vid Kliszow 1702. Häll tillfångatogs av fienden den 29 juli 1703 i Lautenberg. Han ersattes med ryttaren Lund som överfördes från Sverige juli 1704. Lund och Spångberg deltog sannolikt i slaget vid Poltava 1709.		
	Johan Lund (1704-1708/09)		Spångbergs öde är okänt men Lund återkom 1722 till Sverige efter 13 års fångenskap. Han drogs då med ett krossår i vänstra foten och hade två tår borta men var i övrigt intakt. Han fick avsked och underhåll av rusthållet i Aspvik.		
	Nils Hellsten (1709-15)	Anders Theman (1709-19)	Under krigsåren 1710-21 höll regementet periodvis vakt i Skåne och kring huvudstaden.		
	Anders Asplund (1715-22)	Jonas Örn (1719-36)	Ryttarna deltog även i fälttåget mot Norge 1718, men invecklades inte i några strider.		
	Karl Jacob Gladberg (1723-24)				
	Korpralen Anders Rydbom (1724-34)				
	Livregementsbrigadens kyrassiärkår (från 1791), majorens kompani	Carl Fredrick Gunlack (1734-42)	Håkan Boman (1738-)	Finska kriget 1741-43: Gunlack och Broman överskeppades med regementet i sep 1741 till Finland. Möjligen deltog de i någon småstrid. Deras öden är okända, men förmodligen återvände de välbehållna hem 1742. De medverkade sannolikt vid regementets insats vid bondeoroligheterna i Stockholm 1743.	
		Petter Asp (1743-77)	Olof Aspbom (-1745)		
			Vakant (1745-48)		
			Gustaf Aspbom (1748-ca51)		
Vakant (ca1751-53)					
Eric Bergqvist (1753-58)		Eric Bergqvist (1753-58)	Asp och Bergqvist deltog med regementet i Pommerska kriget 1757-62. Bergqvist dog sotdöden i Stralsund 12 mars 1758. Ersättaren Aspstedt överfördes sannolikt inte till Pommern utan förblev hemma.		
				Daniel Aspstedt (1759-)	Asp deltog sannolikt i många strider under detta krig men överlevde och förblev efter kriget aktiv ryttare upp i 60-årsåldern.
				NN (-1769)	
Vakant (1769-71)					
Petter Asp (1778-80)		Petter Aspman (1771-82)			
Petter Wittenberg Asp (1781-1800)	Eric Lundqvist Lund (1783-1807)	De första åren av ryska kriget 1788-90 var ryttarna hemma på rusthållet. Under april-okt 1790 bemannade de troligen skärgårdsflottan som besättning på kanonslupar och deltog sannolikt i sjöstriderna i Finska viken, som viborgska gatloppet och slaget vid Svensksund. Båda överlevde kriget. Känt är att Asp återkom till Sverige 13 okt 1790.			

	Anders Carlbom Asp (1801-05)	Per Nils Strömberg (1808-10) (liktydig med Per Niclas Ström?)	1809 deltog kyrassierarna vid revolten mot kungen.
	<i>Rusthållet anslaget till trumpetares lön (från 1805)</i>	Johan Wik (1811-17)	Wik deltog sannolikt i kriget mot Frankrike och Danmark 1813 med många marscher och strider i Tyskland och Belgien. Åter hemma på rusthållet 2 sep 1813.
Livregementets dragonkår (från 1815), majorens skvadron, från 1834 Sigtuna skvadron		Johan Erik Dahlberg Asp (1817-31) <i>Volontärer m fl korta inkvarteringar</i> <i>Rusthållet anslaget till skvadrons-hästläkarens lön (1838-1891)</i>	
Livregementets dragoner (från 1893), 2.skvadronen		Vilhelm Teodor Andersson Asp (1891-97) Karl Gustaf Emil Jansson Asp (1897-1905)	

Ulf Björkdahls släkt- och bygdsvorskning. Upprättad 2011-02-13, reviderad 2013-12-20.

Källor: Generalmönsterrullor, handlingar rörande Livregementet till häst resp Livregementets dragoner i krigsarkivet, Stockholms-Näs kyrkoarkiv och mantalslängder.